

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. sausio 25 d.*

„Apeliacinis skundas – Valstybės pagalba – SESV 107 ir 108 straipsniai – Dvišalė investicijų sutartis – Arbitražinė išlyga – Rumunija – Įstojimas į Europos Sąjungą – Mokesčių paskatų sistemos panaikinimas iki įstojimo – Arbitražo sprendimas, kuriuo nurodoma atlyginti žalą po įstojimo – Europos Komisijos sprendimas, kuriuo pripažįstama, kad šis žalos atlyginimas yra su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba, ir nurodoma ją susigrąžinti – Komisijos kompetencija – Sąjungos teisės taikymas *ratione temporis* – Datos, kada pagalbos gavėjui suteikiama teisė gauti pagalbą, nustatymas – ESS 19 straipsnis – SESV 267 ir 344 straipsniai – Sąjungos teisės autonomija“

Byloje C-638/19 P

dėl 2019 m. rugpjūčio 27 d. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Europos Komisija, atstovaujama T. Maxian Rusche ir P.-J. Loewenthal,

apeliantė,

palaikoma

Vokietijos Federacinės Respublikos, atstovaujamos D. Klebs, R. Kanitz ir J. Möller,

Latvijos Respublikos, atstovaujamos K. Pommere,

Lenkijos Respublikos, atstovaujamos D. Lutostańska, B. Majczyna ir M. Rzotkiewicz,

įstojusių į apeliacinį procesą šalių,

dalyvaujant kitoms proceso šalims:

European Food SA, įsteigtai Drageneštyje (Rumunija),

Starmill SRL, įsteigta Drageneštyje,

Multipack SRL, įsteigtai Drageneštyje,

Scandic Distilleries SA, įsteigtai Oradioje (Rumunija),

* Proceso kalba: anglų.

Ioan Micula, gyvenančiam Oradioje,

atstovaujamos *Rechtsanwalt* K. Struckmann, *avocat* G. Forwood ir *solicitor* A. Kadri,

Viorel Micula, gyvenančiam Oradioje,

European Drinks SA, įsteigta Štei (Rumunija),

Rieni Drinks SA, įsteigta Rieni (Rumunija),

Transilvania General Import-Export SRL, įsteigta Oradioje,

West Leasing SRL, buvusiai *West Leasing International SRL*, įsteigta Pântășești (Rumunija),

atstovaujamos *avocats* J. Derenne, D. Vallindas ir O. Popescu,

ieškovėms pirmojoje instancijoje,

Ispanijos Karalystei, iš pradžių atstovaujama S. Centeno Huerta, vėliau – A. Gavela Llopis,

Vengrijai,

įstojusioms į bylą šalims pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai A. Arabadžiev, A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan (pranešėjas), S. Rodin ir I. Jarukaitis, teisėjai M. Ilešič, F. Biltgen, N. Piçarra, L. S. Rossi ir A. Kumin,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorius M. Longar, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2021 m. balandžio 20 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2021 m. liepos 1 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Apeliaciniu skundu Europos Komisija prašo panaikinti 2019 m. birželio 18 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *European Food ir kt. / Komisija* (T-624/15, T-694/15 ir T-704/15, EU:T:2019:423; toliau – skundžiamas sprendimas); juo šis teismas panaikino 2015 m. kovo 30 d. Komisijos sprendimą (ES) 2015/1470 dėl valstybės pagalbos SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), kurią įgyvendino Rumunija – 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo teismo sprendimas byloje *Micula prieš Rumuniją* (OL L 232, 2015, p. 43) (toliau – ginčijamas sprendimas).

- 2 Priešpriešiniu apeliaciniu skundu Ispanijos Karalystė taip pat prašo panaikinti skundžiamą sprendimą.

Teisinis pagrindas

ICSID konvencija

- 3 1965 m. kovo 18 d. Vašingtone pasirašytos Konvencijos dėl valstybių ir kitų valstybių fizinių bei juridinių asmenų investicinių ginčų sprendimo (toliau – ICSID konvencija), Rumunijai įsigaliojusios 1975 m. spalio 12 d., 53 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Sprendimas ginčo šalims yra privalomas ir negali būti skundžiamas ar peržiūrimas jokia kita tvarka, išskyrus šioje Konvencijoje nustatytąją. Šalys laikosi sprendimo sąlygų ir jas vykdo <...>“

- 4 ICSID konvencijos 54 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kiekviena Susitariančioji Valstybė pripažįsta, kad vadovaujantis šia Konvencija priimtas sprendimas yra jai privalomas, ir užtikrina sprendime nustatytų turtinių prievolių įvykdymą savo teritorijoje taip, kaip užtikrina savo teismų galutinių sprendimų vykdymą. <...>“

Europos šalių susitarimas

- 5 Europos šalių susitarimo, steigiančio Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Rumunijos asociaciją, Bendrijos vardu sudaryto ir patvirtinto 1994 m. gruodžio 19 d. Tarybos ir Komisijos sprendimu 94/907/EAPB/EB, Euratomas (OL L 357, 1994, p. 2; toliau – Europos šalių susitarimas), įsigaliojusio 1995 m. vasario 1 d., 64 straipsnio 1 ir 2 dalyse buvo numatyta:

„1. Tai, kas nurodyta toliau, prieštarauja tinkamam Susitarimo funkcionavimui, jeigu gali turėti įtakos Bendrijos ir Rumunijos tarpusavio prekybai:

<...>

(iii) bet kokia viešoji pagalba, kuri iškraipo arba gali iškraipyti konkurenciją, sudarydama palankesnes sąlygas tam tikroms įmonėms arba tam tikrų prekių gamybai.

2. Bet kokie veiksmai, prieštaraujantys šiam straipsniui, vertinami remiantis kriterijais, išplaukiančiais iš [SESV 101, 102 ir 107 straipsnių] taisyklių taikymo.“

- 6 Pagal Europos šalių susitarimo 69 ir 71 straipsnius Rumunija įpareigojama laipsniškai suderinti savo nacionalinės teisės aktus su *acquis communautaire*.

DIS

- 7 2002 m. gegužės 29 d. Švedijos Karalystės vyriausybės ir Rumunijos vyriausybės sudaryta dvišalė investicijų sutartis dėl investicijų skatinimo ir abipusės apsaugos (toliau – DIS) įsigaliojo 2003 m. liepos 1 d., o jos 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Kiekviena susitariančioji šalis visada užtikrina teisingą ir sąžiningą požiūrį į kitos susitariančiosios šalies investuotojų investicijas ir savavališkomis ar diskriminacinėmis priemonėmis netrukdo šiems investuotojams administruoti, valdyti, tęsti, naudoti investicijas, jomis naudotis arba jas nutraukti.“

- 8 DIS 7 straipsnyje numatyta, kad investuotojų ir sutartį pasirašiusių šalių ginčus sprendžia, be kita ko, arbitražo teismas, kuris taiko ICSID konvenciją (toliau – arbitražinė išlyga).

Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą sutartis ir stojimo aktas

- 9 Pagal 2005 m. balandžio 25 d. pasirašytą Sutartį dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą (OL L 157, 2005, p. 11) Rumunija įstojo į Europos Sąjungą 2007 m. sausio 1 d.

- 10 Akto dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo sąlygų ir sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL L 157, 2005, p. 203; toliau – Stojimo aktas) 2 straipsnyje nurodyta:

„Nuo įstojimo dienos pirminių Sutarčių ir prieš įstojimą <...> institucijų <...> priimtų aktų nuostatos <...> Rumunijai yra privalomos ir [šioje valstybėje] taikomos tose Sutartyse ir šiame Akte nustatytais sąlygomis.“

- 11 Stojimo akto V priedo 2 antraštinės dalies „Konkurencijos politika“ 1 ir 5 punktuose išdėstytos specialios nuostatos dėl pagalbos schemų ir individualios pagalbos, Rumunijoje įgyvendintos iki įstojimo į Sąjungą dienos ir tebetaikomos po šios dienos.

Reglamentas Nr. 659/1999

- 12 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias [SESV] 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339), iš dalies pakeisto 2013 m. liepos 22 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 734/2013 (OL L 204, 2013, p. 15) (toliau – Reglamentas Nr. 659/1999), 6 straipsnio „Formalaus tyrimo procesas“ 1 dalyje buvo numatyta:

„Sprendime pradėti formalaus tyrimo procesą apibendrinami reikšmingi ginčytini faktai ir teisės klausimai, pateikiamas pirminis Komisijos atliktas pasiūlytos pagalbos pobūdžio priemonės įvertinimas ir išdėstomos abejonės dėl pagalbos suderinamumo su [vidaus] rinka. Sprendime reikalaujama, kad suinteresuotoji valstybė narė ir kitos suinteresuotosios šalys pateiktų pastabas per nustatytą laikotarpį, kuris paprastai yra ne ilgesnis kaip vienas mėnuo. <...>“

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

- 13 Skundžiamo sprendimo 1–42 punktuose nurodytas faktines aplinkybes galima trumpai apibendrinti taip, kaip nurodyta toliau.

- 14 1998 m. spalio 2 d. Rumunijos institucijos priėmė Nepaprastąjį vyriausybės potvarkį Nr. 24/1998 (toliau – NVP Nr. 24); juo tam tikriems nepalankioje padėtyje esančių regionų investuotojams, gavusiems nuolatinio investuotojo pažymėjimus, skyrė tam tikras mokesčių paskatas, tarp kurių paminėtinos lengvatos, kaip antai atleidimas nuo importo muitų ir pridėtinės vertės mokesčio už mašinas, grąžinamosios muitų išmokos už žaliavas ir atleidimas nuo pelno mokesčio, taikomos tol, kol investicinė zona laikoma „nepalankioje padėtyje esančiu regionu“.
- 15 1999 m. kovo 25 d. sprendimu, taikomu nuo 1999 m. balandžio 1 d., Rumunijos vyriausybė dešimties metų laikotarpiui pripažino Bihoro apskrities Štėjaus Nučeto (Rumunija) kasybos regioną „nepalankioje padėtyje esančiu regionu“.
- 16 Siekdama laikytis Europos šalių susitarime numatytos Rumunijos teisės aktų laipsniško suderinimo su Sąjungos teise pareigos Rumunija 1999 m. priėmė Įstatymą Nr. 143/1999 dėl valstybės pagalbos; jis įsigaliojo 2000 m. sausio 1 d. Šiame įstatyme valstybės pagalba buvo apibrėžta taip pat, kaip ir Europos šalių susitarimo 64 straipsnyje ir SESV 107 straipsnio 1 dalyje. Jame taip pat buvo paskirtos už valstybės pagalbos priežiūrą atsakingos nacionalinės institucijos, kompetentingos įvertinti Rumunijos įmonėms suteiktos valstybės pagalbos suderinamumą: *Consiliul Concurenței* (Konkurencijos taryba, Rumunija) ir *Oficiul Concurenței* (Konkurencijos tarnyba, Rumunija).
- 17 2000 m. gegužės 15 d. Sprendimu Nr. 244/2000 Konkurencijos taryba nusprendė, kad kelios mokesčių paskatos, suteiktos pagal NVP Nr. 24, laikytinos valstybės pagalba, todėl turi būti panaikintos.
- 18 2000 m. liepos 1 d. Nepaprastuoju vyriausybės potvarkiu Nr. 75/2000 (toliau – NVP Nr. 75) buvo iš dalies pakeistas NVP Nr. 24, paliekant galioti nagrinėjamas mokesčių paskatas (toliau kartu – nagrinėjama mokesčių paskatų sistema).
- 19 Konkurencijos taryba pareiškė ieškinį *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) ir jį grindė tuo, kad, nepaisant NVP Nr. 75 priėmimo, jos Sprendimas Nr. 244/2000 nebuvo įvykdytas. 2001 m. sausio 26 d. šis ieškinys buvo atmestas motyvuojant tuo, kad NVP Nr. 75 turi būti laikomas įstatymo galią turinčia priemone, todėl Konkurencijos taryba pagal Įstatymą Nr. 143/1999 negali ginčyti jo teisėtumo. 2002 m. vasario 19 d. Sprendimu *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas, Rumunija) patvirtino šį sprendimą.
- 20 Rumunijoje gyvenantiems Švedijos piliečiams Ioan ir Viorel Micula priklauso kontrolinis bendrovės *European Food and Drinks Group* akcijų paketas; ši bendrovė Štėjaus-Nučeto regione (Bihoro apskritis) užsiima maisto ir gėrimų gamyba. Bendrovei *European Food and Drinks Group* priklauso *European Food SA*, *Starmill SRL*, *Multipack SRL*, *Scandic Distilleries SA*, *European Drinks SA*, *Rieni Drinks SA*, *Transilvania General Import-Export SRL* ir *West Leasing International SRL*.
- 21 Remdamosi nuolatinio investuotojo pažymėjimais, kuriuos *European Food* gavo 2000 m. birželio 1 d., o *Starmill* ir *Multipack* – 2002 m. gegužės 17 d., šios trys bendrovės Štėjaus-Nučeto kasybos regione ėmėsi investicijų.

- 22 2000 m. vasario mėn. prasidėjo Rumunijos stojimo į Sąjungą derybos. Joms vykstant, 2001 m. lapkričio 21 d. Bendrojoje pozicijoje Sąjunga konstatavo, kad Rumunijoje yra „kelios vykdomos ir naujos nesuderinamos pagalbos schemos, kurios neatitinka *acquis*“, įskaitant „pagal [nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą] suteiktas lengvatas“.
- 23 2004 m. rugpjūčio 26 d. Rumunija panaikino visas pagal nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą suteiktas priemones, išskyrus atleidimą nuo pelno mokesčio, patikslindama, kad, „[s]iekiant laikytis Bendrijos nuostatose dėl valstybės pagalbos numatytų kriterijų ir užbaigti derybas dėl 6 skyriaus (Konkurencijos politika), yra būtina panaikinti visas nacionalinės teisės aktuose numatytas valstybės pagalbos formas, kurios yra nesuderinamos su tos srities Bendrijos *acquis*“. Šis panaikinimas įsigaliojo 2005 m. vasario 22 d.
- 24 2005 m. liepos 28 d. Ioan ir Viorel Micula, *European Food, Starmill* ir *Multipack* (toliau – ieškovai arbitražinio nagrinėjimo procedūroje) pagal DIS 7 straipsnį pateikė prašymą sudaryti arbitražo teismą, kad būtų atlyginta žala, patirta panaikinus nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą.
- 25 2007 m. sausio 1 d. Rumunija įstojo į Sąjungą.
- 26 2008 m. rugsėjo 24 d. sprendimu arbitražo teismas pripažino prašymą dėl arbitražo priimtinu.
- 27 2013 m. gruodžio 11 d. arbitražo sprendimu (toliau – arbitražo sprendimas) arbitražo teismas nusprendė, kad panaikinusi nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą iki 2009 m. balandžio 1 d. Rumunija pažeidė ieškovų arbitražinio nagrinėjimo procedūroje, kurie manė, kad šios paskatos išliks iš esmės tokios pačios formos iki 2009 m. kovo 31 d. imtinai, teisėtus lūkesčius, elgėsi neskaidriai, laiku neinformuodama ieškovų, ir neužtikrino sąžiningo ir teisingo jų vykdytų investicijų vertinimo, kaip tai suprantama pagal DIS 2 straipsnio 3 dalį. Taigi arbitražo teismas nurodė Rumunijai atlyginti ieškovams arbitražinio nagrinėjimo procedūroje 791 882 452 Rumunijos lėjų (RON) (apie 178 mln. EUR) dydžio žalą; ši suma buvo nustatyta daugiausia atsižvelgiant į žalą, kurią ieškovai tariamai patyrė laikotarpiu nuo 2005 m. vasario 22 d. iki 2009 m. kovo 31 d.
- 28 2014 m. sausio 31 d. Komisijos tarnybos informavo Rumunijos valdžios institucijas, kad arbitražo sprendimo įgyvendinimas arba vykdymas būtų laikomas nauja pagalba, ir apie ją reikėtų pranešti Komisijai.
- 29 2014 m. vasario 20 d. Rumunijos valdžios institucijos informavo Komisijos tarnybas apie dalies sumos, kurią arbitražo teismas priteisė ieškovams arbitražinio nagrinėjimo procedūroje, sumokėjimą, kompensuojant *European Food* Rumunijos valdžios institucijoms mokėtinus mokesčius.
- 30 2014 m. gegužės 26 d. Komisija priėmė Sprendimą C(2014) 3192 *final*, įpareigojantį Rumuniją nedelsiant sustabdyti visus veiksmus, kuriais galėtų būtų įgyvendintas arba įvykdytas arbitražo sprendimas, motyvuodama tuo, kad tokie veiksmai veikiausiai yra neteisėta valstybės pagalba, kol Komisija priims galutinį sprendimą dėl šios priemonės suderinamumo su vidaus rinka.
- 31 2014 m. spalio 1 d. raštu Komisija pranešė Rumunijai, kad nusprendė pradėti SESV 108 straipsnio 2 dalyje nurodytą oficialią tyrimo procedūrą dėl Rumunijos 2014 m. pradžioje iš dalies įvykdyto arbitražo sprendimo ir dėl tolesnio arbitražo sprendimo įgyvendinimo arba vykdymo.

- 32 2015 m. gegužės 29 d. Rumunijos valdžios institucijos pervedė likusią sumą, mokėtiną pagal arbitražo sprendimą, ir manė jį esant visiškai įgyvendintą.
- 33 2015 m. kovo 30 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą. Jo 1 straipsnyje numatyta, kad arbitražo sprendimu priteistas žalos atlyginimas vienam ekonominiam vienetui, kurį sudaro Ioan ir Viorel Micula, *European Food, Starmill, Multipack, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export* ir *West Leasing International*, laikytinas su vidaus rinka nesuderinama „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Pagal to sprendimo 2 straipsnį Rumunija privalo nemokėti jokios su vidaus rinka nesuderinamos pagalbos, nurodytos minėto sprendimo 1 straipsnyje, ir susigrąžinti pagalbą, kuri jau buvo išmokėta ši ekonominių vienetą sudarantiems subjektams, taip pat pagalbą, kuri buvo išmokėta šiems subjektams, apie kurią Komisijai nebuvo pranešta pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį, arba bet kokią pagalbą, sumokėtą po to sprendimo priėmimo dienos.

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

- 34 Atitinkamai 2015 m. lapkričio 6, 30 ir 28 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo ieškovų *European Food, Starmill, Multipack* ir *Scandic Distilleries* byloje T-624/15, Ioan Micula byloje T-694/15 ir Viorel Micula bei *European Drinks, Rieni Drinks, Transilvania General Import-Export* ir *West Leasing* byloje T-704/15 ieškinius, pareikštus pagal SESV 263 straipsnį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo. Bendrasis Teismas leido Ispanijos Karalystei ir Vengrijai įstoti į bylą palaikyti Komisijos reikalavimų. Pagal Procedūros reglamento 68 straipsnį Bendrasis Teismas sujungė šias tris bylas, kad būtų priimtas sprendimas, kuriuo užbaigiamas procesas.
- 35 Bendrasis Teismas nusprendė, kad grįsdami savo ieškinius ieškovai nurodė septynis pagrindus. Pirmasis pagrindas buvo grindžiamas Komisijos kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą nebuvimu ir piktnaudžiavimu įgaliojimais, taip pat SESV 351 straipsnio ir bendrųjų teisės principų pažeidimu. Antrasis – SESV 107 straipsnio 1 dalies pažeidimu. Trečiasis – teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu. Ketvirtasis – klaidingu aptariamoms priemonėms suderinamumo su vidaus rinka vertinimu. Penktasis – klaidingu pagalbos gavėjų nustatymu ir motyvavimo stoka. Šeštasis – teisės klaida, susijusia su pagalbos susigrąžinimu. Galiausiai septintasis – teisės būti išklaustyti, SESV 108 straipsnio 3 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999 6 straipsnio 1 dalies pažeidimu.
- 36 Skundžiamu sprendimu Bendrasis Teismas pripažino pagrįstomis byloje T-704/15 nurodyto pirmojo pagrindo pirmą dalį ir byloje T-624/15 ir T-694/15 nurodyto antrojo pagrindo pirmą dalį, grindžiamas, viena vertus, tuo, kad Komisija neturėjo kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį, ir, kita vertus, tuo, kad žalos atlyginimas nesuteikė pranašumo, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nes, be kita ko, pranašumas buvo suteiktas prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą. Skundžiamo sprendimo 59–93 punktuose jis iš esmės nusprendė, kad priimdama ginčijamą sprendimą Komisija atgaline data naudojosi jai pagal SESV 108 straipsnį ir Reglamentą Nr. 659/1999 suteiktais įgaliojimais, kiek tai susiję su aplinkybėmis, susiklosčiusiomis iki šio įstojimo, ir kad dėl šios priežasties Komisija negalėjo nagrinėjamos priemonės, t. y. remiantis šiuo sprendimu, kompensacijos, arbitražo teismo priteistos už žalą, kurią ieškovai arbitražinio nagrinėjimo procedūroje teigė patyrę dėl Rumunijos įvykdyto nagrinėjamos mokesčių paskatų sistemos panaikinimo, sumokėjimo, pripažinti „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

- 37 Be to, Bendrasis Teismas pripažino pagrįstomis bylose T-624/15 ir T-694/15 nurodyto antrojo pagrindo antrą dalį ir byloje T-704/15 nurodyto antrojo pagrindo pirmą dalį, iš esmės susijusias su arbitražo sprendimo teisinio kvalifikavimo klaida, atsižvelgiant į sąvokas „pranašumas“ ir „pagalba“, kaip jos suprantamos pagal SESV 107 straipsnį. Šiuo klausimu skundžiamo sprendimo 98–111 punktuose Bendrasis Teismas iš esmės nusprendė: kadangi Sąjungos teisė netaikoma *ratione temporis*, o Komisija neturi kompetencijos pagal SESV 108 straipsnį ir Reglamentą Nr. 659/1999, ginčijamas sprendimas yra neteisėtas, nes jame žalos atlyginimas bent jau už laikotarpį iki Sąjungos teisės įsigaliojimo Rumunijoje buvo pripažintas „pranašumu“ ir „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.
- 38 Taigi Bendrasis Teismas panaikino visą ginčijamą sprendimą, nenagrinėdamas kitų šių pagrindų dalių ir kitų pagrindų.

Šalių reikalavimai ir procesas Teisingumo Teisme

- 39 Apeliaciniu skundu Komisija Teisingumo Teismo prašo:
- panaikinti skundžiamą sprendimą,
 - atmesti byloje T-704/15 pirmojoje instancijoje pateiktas pirmojo pagrindo pirmą dalį ir antrojo pagrindo pirmą dalį ir bylose T-624/15 ir T-694/15 pateiktas antrojo pagrindo pirmą ir antrą dalis,
 - gražinti sujungtas bylas T-624/15, T-694/15 ir T-704/15 Bendrajam Teismui, kad šis priimtų sprendimą dėl kitų pagrindų, ir
 - atidėti bylinėjimosi išlaidų klausimo nagrinėjimą.
- 40 *European Food, Starmill, Multipack, Scandic Distilleries* ir Ioan Micula (toliau kartu – *European Food* ir kt.) Teisingumo Teismo prašo:
- atmesti apeliacinį skundą,
 - nepatenkinus pirmojo reikalavimo, panaikinti ginčijamą sprendimą,
 - nepatenkinus ir šio reikalavimo, gražinti bylas nagrinėti Bendrajam Teismui ir
 - nurodyti Komisijai ir į bylą įstojuosioms šalims padengti savo bei *European Food* ir kt. bylinėjimosi išlaidas, patirtas pirmojoje ir apeliacinėje instancijose.
- 41 Viorel Micula, *European Drinks, Rieni Drinks, Transilvania General Import-Export* ir *West Leasing* (toliau kartu – Viorel Micula ir kt.) Teisingumo Teismo prašo:
- atmesti apeliacinį skundą,
 - nepatenkinus pirmojo reikalavimo, pripažinti pagrįstu byloje T-704/15 pirmojoje instancijoje pateiktą antrąjį pagrindą ir dėl šios priežasties panaikinti ginčijamą sprendimą,
 - nepatenkinus ir šio reikalavimo, gražinti bylas nagrinėti Bendrajam Teismui,

- nurodyti Komisijai padengti savo ir Viorel Micula ir kt. bylinėjimosi išlaidas, patirtas pirmojoje ir apeliacinėje instancijose, ir
 - nurodyti Ispanijos Karalystei ir Vengrijai padengti savo bylinėjimosi išlaidas, patirtas pirmojoje ir apeliacinėje instancijose.
- 42 Ispanijos Karalystė Teisingumo Teismo prašo:
- patenkinti apeliacinį skundą, panaikinti skundžiamą sprendimą ir atmesti ieškinį pirmojoje instancijoje kaip nepriimtina ir
 - nepatenkinus pirmojo reikalavimo, patenkinti apeliacinį skundą, panaikinti skundžiamą sprendimą ir atmesti ieškinį pirmojoje instancijoje kaip nepagrįstą.
- 43 Priešpriešiniu apeliaciniu skundu Ispanijos Karalystė Teisingumo Teismo prašo:
- panaikinti skundžiamą sprendimą,
 - kaip nepriimtina atmesti ieškinį pirmojoje instancijoje ir
 - priteisti iš *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt. bylinėjimosi išlaidas.
- 44 Komisija prašo patenkinti priešpriešinį apeliacinį skundą.
- 45 *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt. prašo atmesti priešpriešinį apeliacinį skundą ir nurodyti, viena vertus, Ispanijos Karalystei, Komisijai ir į bylą įstojusioms šalims padengti savo bylinėjimosi išlaidas, susijusias su priešpriešiniu apeliaciniu skundu, ir, kita vertus, priteisti iš Ispanijos Karalystės *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt. bylinėjimosi išlaidas, patirtas nagrinėjant šį apeliacinį skundą.
- 46 Atitinkamai 2019 m. lapkričio 25 d. ir gruodžio 5 d. raštais Lenkijos Respublika ir Latvijos Respublika, remdamosi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 40 straipsnio pirma pastraipa, paprašė leisti įstoti į bylą palaikyti Komisijos reikalavimų.
- 47 Atitinkamai 2020 m. sausio 6 d. ir sausio 9 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimais Lenkijos Respublikai ir Latvijos Respublikai buvo leista įstoti į bylą; pastarajai valstybei narei pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 129 straipsnio 4 dalį leista įstoti į bylą tik tam, kad galėtų pateikti savo pastabas per teismo posėdį, jeigu jis būtų surengtas, nes jos prašymas leisti įstoti į bylą buvo pateiktas pasibaigus šio reglamento 190 straipsnio 2 dalyje nustatytam terminui.
- 48 2020 m. kovo 17 d. raštais *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt. paprašė Teisingumo Teismo pašalinti Ispanijos Karalystę kaip šios bylos šalį, taigi, ir atmesti šios valstybės narės pateiktą atsiliepiamą į pagrindinį apeliacinį skundą. Grįsdamos šį prašymą šios šalys pažymi, kad Ispanijos Karalystė, kaip valstybė narė, žinoma, neprivalėjo įrodyti suinteresuotumo įstoti į bylą Bendrajame Teisme pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 40 straipsnio pirmą pastraipą. Vis dėlto pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 172 straipsnį bet kuri Bendrojo Teismo nagrinėjamos bylos šalis, įskaitant valstybę narę, siekdama turėti apeliacinio proceso šalies statusą, turi įrodyti suinteresuotumą, kad apeliacinis skundas būtų patenkintas arba atmestas. Ši sąlyga, kuri buvo nustatyta 2012 m. naujoje šio reglamento redakcijoje, taip pat turėtų būti taikoma valstybėms narėms.

- 49 2020 m. kovo 29 d. raštais Teisingumo Teismo kanceliarija, vykdydama Teisingumo Teismo pirmininko sprendimą, priimtą išklausius teisėją pranešėją ir generalinį advokatą, informavo šalis, kad jų prašymas atmetamas, motyvuojant tuo, kad Ispanijos Karalystė, kuriai, kaip valstybei narei, leista įstoti į bylą pirmojoje instancijoje pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 40 straipsnio pirmą pastraipą, yra pilnateisė apeliacinio proceso šalis.
- 50 2020 m. gruodžio 16 d. raštu Vokietijos Federacinė Respublika paprašė leisti įstoti į bylą palaikyti Komisijos reikalavimų pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 40 straipsnio pirmą pastraipą.
- 51 2021 m. sausio 12 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu šiai valstybei narei buvo leista įstoti į bylą pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 129 straipsnio 4 dalį tam, kad galėtų pateikti pastabas per teismo posėdį, jeigu jis būtų surengtas, nes jos prašymas leisti įstoti į bylą buvo pateiktas pasibaigus šio reglamento 190 straipsnio 2 dalyje nustatytam terminui.

Dėl prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį

- 52 2021 m. liepos 12 d. ir 14 d. Teisingumo Teismo kanceliarijai pateiktais dokumentais *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt. paprašė atnaujinti žodinę proceso dalį. Grįsdami savo prašymą jie iš esmės teigia nesutinkantys su generalinio advokato išvada dviem aspektais.
- 53 Pirma, generalinis advokatas išvados 138 punkte klaidingai įvertino teisės klaidos poveikį atsakant į bylose T-624/15 ir T-694/15 pateikto antrojo pagrindo pirmą dalį; šią klaidą, jo nuomone, padarė Bendrasis Teismas, kai nusprendė, kad valstybės pagalba buvo suteikta nagrinėjamos mokesčių paskatų sistemos panaikinimo dieną, pažeidžiant DIS. Žinoma, ši teisės klaida pateisina skundžiamo sprendimo panaikinimą, nes teisė gauti šią pagalbą kyla ne dėl šios sistemos panaikinimo, o iš arbitražo sprendimo, priimto po Rumunijos įstojimo į Sąjungą. Vis dėlto, priešingai, nei teigia generalinis advokatas, šio antrojo pagrindo pirma dalis turi būti pripažinta pagrįsta, nes joje Komisijai priekaištaujama dėl to, kad ji ginčijamame sprendime nusprendė, jog valstybės pagalbą lėmė ne arbitražo sprendimas, o pats šiuo sprendimu priteistas žalos atlyginimas, nors šiuo pagrindu priteistos sumos sumokėjimas nesuteikia jokie papildomo pranašumo, palyginti su arbitražo sprendimu. Tikslus nagrinėjamos valstybės pagalbos priemonės nustatymas taip pat yra lemiamas klausimas, nagrinėjamas antrajame pagrinde byloje T-704/15, taigi, jei Teisingumo Teismas vadovautųsi generalinio advokato išvadoje pateiktais argumentais, jis turėtų grąžinti šį klausimą nagrinėti Bendrajam Teismui.
- 54 Antra, generalinis advokatas išvados 135 punkte klaidingai teigia, kad bet kokia priemonė, priimta po arbitražo sprendimo paskelbimo, Rumunijai jį įgyvendinant gali būti laikoma valstybės pagalba. Iš tiesų tik šis sprendimas gali lemti tokios pagalbos suteikimą, nes pagal ICSID konvencijos 53 straipsnį Rumunijai tenkanti pareiga atlyginti žalą kyla iš šio sprendimo, ir nebūtina, kad Rumunijos valdžios institucijos vykdytų papildomas administracines ar teismines procedūras. Konkrečiai kalbant, arbitražo sprendimo pripažinimo procedūra būtų paprastas administracinis formalumas tik tuo atveju, jei ši valstybė nepaisytų to sprendimo.
- 55 Šiuo klausimu primintina, viena vertus, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statute ir Teisingumo Teismo procedūros reglamente šalims nenumatyta galimybės pateikti atsiliepimų į generalinio advokato išvadą (2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Teisėjams taikoma drausminė tvarka)*, C-791/19, EU:C:2021:596, 41 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 56 Kita vertus, pagal SESV 252 straipsnio antrą pastraipą generalinis advokatas viešame posėdyje visiškai nešališkai ir nepriklausomai teikia motyvuotą išvadą dėl bylų, kuriose pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutą jis privalo dalyvauti. Teisingumo Teismo nesaisto nei generalinio advokato išvada, nei ją grindžiantys motyvai. Taigi šalies nesutikimas su generalinio advokato išvada, nepaisant to, kokie klausimai joje nagrinėjami, savaime negali būti motyvas, pateisiantis žodinės proceso dalies atnaujinimą (2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Teisėjams taikoma drausminė tvarka)*, C-791/19, EU:C:2021:596, 42 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 57 Vis dėlto Teisingumo Teismas, išklaęs generalinį advokatą, bet kada gali nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį pagal jo Procedūros reglamento 83 straipsnį – pirmiausia, jeigu mano, kad jam nepateikta pakankamai informacijos, arba jeigu baigus žodinę proceso dalį šalis pateikė naują faktą, kuris gali būti lemiamas Teisingumo Teismui priimant sprendimą.
- 58 Šiuo atveju Teisingumo Teismas, išklaęs generalinį advokatą, mano, kad, pasibaigus rašytinei proceso daliai ir įvykus posėdžiui, jis turi visą informaciją, būtiną sprendimui šioje byloje priimti. Be to, jis pažymi, kad *European Food* ir kt. bei *Viorel Micula* ir kt. pateiktuose prašymuose atnaujinti žodinę proceso dalį nėra jokių naujų faktų, galinčių turėti įtakos sprendimui, kurį jis turi priimti byloje.
- 59 Šiomis aplinkybėmis nėra pagrindo atnaujinti žodinės proceso dalies.

Dėl pagrindinio apeliacinio skundo

- 60 Grįsdama apeliacinį skundą Komisija, palaikoma Ispanijos Karalystės ir įstojusių į bylą šalių, nurodo tris pagrindus.
- 61 Pirmajame pagrinde, kurį sudaro dvi dalys, ji teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad Komisija neturėjo kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą. Šio pagrindo pirma dalis, pateikta kaip pagrindinė, susijusi su tuo, kad Bendrasis Teismas pažeidė SESV 108 straipsnį, o šio pagrindo antra dalis, kuri pateikta subsidiariai, susijusi su Stojimo akto V priedo 2 skyriaus pažeidimu.
- 62 Antrajame pagrinde, kurį sudaro dvi dalys, Komisija teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad Sąjungos teisė netaikoma arbitražo sprendimu priteistam žalos atlyginimui. Pirma šio pagrindo dalis, pateikta kaip pagrindinė, susijusi su Bendrojo Teismo padarytu Stojimo akto 2 straipsnio ir Sąjungos teisės taikymo taisyklių *ratione temporis* pažeidimu, o šio pagrindo antra dalis, kuri pateikta subsidiariai, susijusi su Europos šalių susitarimo pažeidimu.
- 63 Trečiajame pagrinde Komisija tvirtina, kad Bendrasis Teismas klaidingai aiškino pranašumo sąvoką ir neišnagrinėjo visų ginčijamo sprendimo motyvų, kai nusprendė, kad nagrinėjamas žalos atlyginimas nesuteikia tokio pranašumo.
- 64 Pirmiausia reikia kartu išnagrinėti pirmojo pagrindo pirmą dalį ir antrąjį pagrindą.

Dėl priimtimumo

Šalių argumentai

- 65 *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt. teigia, kad argumentai, pateikti, be kita ko, grindžiant pirmojo pagrindo pirmą dalį ir abi antrojo pagrindo dalis, yra nepriimtini ir net nereikšmingi dėl kelių priežasčių.
- 66 Pirma, nagrinėjamos valstybės pagalbos suteikimo datos nustatymas, kuris iš esmės yra pirmojo ir antrojo pagrindų pirmų dalių dalykas, yra faktinėmis aplinkybėmis grindžiama išvada. Taigi jis negali būti apeliacinio skundo dalykas. Iš tiesų Bendrasis Teismas savarankiškai konstatavo, kad arbitražo sprendimu buvo siekiama atlyginti ieškovams arbitražinio nagrinėjimo procedūroje žalą dėl įvykio, įvykusio iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą, t. y. to, kad ši valstybė, pažeisdama DIS, panaikino nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą ir kad po įstojimo arbitražo sprendimas neturėjo jokio poveikio. Kadangi Bendrasis Teismas iš tiesų nustatė, kad žalos atlyginimo sumokėjimas yra tik ankstesnės teisės įgyvendinimas, šis mokėjimas negali būti laikomas pranašumu, patenkančiu į SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, o to pakanka ginčijamo sprendimo panaikinimui pateisinti.
- 67 Be to, *European Food* ir kt. teigimu, Komisijos argumentai dėl datos, kada buvo suteikta nagrinėjama valstybės pagalba, nėra pakankamai tikslūs. Konkrečiai kalbant, apeliaciniame skunde nenurodyta skundžiamo sprendimo motyvų, kuriuose padaryta teisės klaida. Jame taip pat nenurodyta, kiek tame sprendime klaidingai aiškinama ar taikoma Teisingumo Teismo jurisprudencija, taip pat nėra jokių faktinių aplinkybių, kurios buvo tariamai klaidingai įvertintos.
- 68 Antra, kadangi ginčijamame sprendime nurodytą valstybės pagalbą sudaro ne teisė į nagrinėjamą žalos atlyginimą ar arbitražo sprendimas, o šio žalos atlyginimo sumokėjimas gerokai po Rumunijos įstojimo į Sąjungą, argumentai, kuriais Komisija remiasi, be kita ko, grįsdama savo antrojo pagrindo antrą dalį, kad ji turi kompetenciją nagrinėti priemonę, kuri gali būti iki įstojimo suteikta valstybės pagalba, turi būti atmesti kaip nereikšmingi. Tas pats pasakytina apie argumentus, kuriais Komisija, grįsdama savo pirmojo pagrindo pirmą dalį, teigia, kad nagrinėjama valstybės pagalba atsiranda dėl arbitražo sprendimo pakeitimo vykdomuoju dokumentu arba jo paskelbimo. Iš tiesų, jei būtų pritarta šiems argumentams, tai reikštų, kad Komisija ginčijamame sprendime klaidingai konstatavo, jog ši pagalba buvo suteikta sumokėjus žalos atlyginimą. Bet koks Komisijos bandymas pakeisti arba papildyti to sprendimo motyvus yra nepriimtinas.
- 69 Trečia, argumentai, kuriais Komisija, grįsdama antrojo pagrindo antrą dalį, nurodo Europos šalių susitarimo pažeidimą, turėtų būti atmesti kaip nepriimtini arba nereikšmingi. Iš tiesų, viena vertus, šiais argumentais Komisija neišvengiamai pripažįsta, kad Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, jog šiuo atveju bet kokia galima valstybės pagalba buvo suteikta prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą, o tai prieštarauja ginčijamo sprendimo tekstui. Kita vertus, kadangi tas sprendimas buvo priimtas remiantis SESV 107 ir 108 straipsniais, šio apeliacinio skundo nagrinėjimo stadijoje Komisija negali remtis Europos šalių susitarimu. Iš tiesų Sąjungos teismas negali pakeisti Komisijos sprendimo teisinio pagrindo kitu teisiniu pagrindu.
- 70 Komisija mano, kad pirmojo pagrindo pirma dalis ir abi antrojo pagrindo dalys yra priimtinos.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 71 Visų pirma reikia priminti, kad iš SESV 256 straipsnio 1 dalies ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirmos pastraipos matyti, jog apeliacinis skundas paduodamas tik teisės klausimais, todėl tik Bendrasis Teismas yra kompetentingas nustatyti ir vertinti turinčias reikšmės bylai faktines aplinkybes ir įrodymus. Faktinių aplinkybių ir įrodymų vertinimas, išskyrus atvejus, kai jie buvo iškraipyti, nėra teisės klausimas, dėl kurio galima pateikti apeliacinį skundą Teisingumo Teismui (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *Komisija / Italija ir kt.*, C-425/19 P, EU:C:2021:154, 52 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 72 Kita vertus, Bendrajam Teismui konstatavus ar įvertinus faktus, Teisingumo Teismas yra kompetentingas įgyvendinti savo kontrolę, jei Bendrasis Teismas kvalifikavo jų teisinį pobūdį ir jais remdamasis padarė teisines išvadas. Teisingumo Teismo jurisdikcija atlikti kontrolę apima, be kita ko, klausimą, ar vertindamas faktines aplinkybes Bendrasis Teismas taikė teisingus teisinius kriterijus (šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *Komisija / Italija ir kt.*, C-425/19 P, EU:C:2021:154, 53 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 73 Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad pirmojo ir antrojo pagrindų pirmose dalyse keliamas klausimas, ar tuo atveju, kai, kaip šioje byloje, arbitražo teismo sprendimu buvo priteistas žalos, tariamai patirtos dėl mokesčių paskatų sistemos panaikinimo pažeidžiant DIS, atlyginimas, laikytina, kad valstybės pagalba buvo „suteikta“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, šio žalos atlyginimo faktinio sumokėjimo vykdant arbitražo sprendimą dieną, kaip teigia Komisija, motyvuojant tuo, kad teisė į žalos atlyginimą galutinai atsirado tą dieną, kai tas sprendimas tapo vykdytinas pagal nacionalinę teisę, ar turi būti laikoma, kad pagalba buvo suteikta paskatų panaikinimo dieną, kaip teigia *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt., motyvuojant tuo, kad, kaip skundžiamame sprendime nusprendė Bendrasis Teismas, teisė į žalos atlyginimą atsirado būtent šią dieną.
- 74 Toks klausimas akivaizdžiai yra teisės klausimas, nes reikia nustatyti datą, kada pagalba buvo „suteikta“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, ir patikrinti, ar Bendrasis Teismas teisingai aiškino ir taikė SESV 107 straipsnio 1 dalį, taip pat tiksliai teisiškai kvalifikavo faktines aplinkybes, kad nustatytų datą, kada pagalba buvo „suteikta“, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą.
- 75 Be to, kalbant apie priekaištą, grindžiamą netiksliais Komisijos argumentais šiuo klausimu, primintina, kad, remiantis SESV 256 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirmą pastraipą ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 168 straipsnio 1 dalies d punktu, darytina išvada, jog apeliaciniame skunde turi būti tiksliai nurodytos kritikuojamos sprendimo, kurį prašoma panaikinti, dalys ir šį prašymą konkrečiai pagrindžiantys teisiniai argumentai, antraip apeliacinis skundas arba atitinkamas jo pagrindas bus nepriimtini (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *Komisija / Italija ir kt.*, C-425/19 P, EU:C:2021:154, 55 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 76 Šiuo atveju pakanka pažymėti, kad Komisija apeliaciniame skunde nurodė, jog pirmajame ir antrajame pagrinduose ginčija skundžiamo sprendimo 66–80 ir 83–88 punktus ir kad šiuo tikslu pateikė aiškius ir išsamius argumentus, kuriuose išdėstyti motyvai, dėl kurių, jos nuomone, tuose punktuose padaryta teisės klaidų.

- 77 Antra, kalbant apie priekaištą, kad Komisija apeliaciniu skundu mėgina pakeisti arba papildyti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis susijęs su jame nurodytos valstybės pagalbos pobūdžiu, reikia priminti, kad pagal šio sprendimo 75 punkte nurodytą Teisingumo Teismo jurisprudenciją apeliacinio skundo pagrindu turi būti siekiama, kad būtų panaikintas ne pirmojoje instancijoje ginčijamas sprendimas, o Bendrojo Teismo sprendimas, kurį prašoma panaikinti, ir jame turi būti nurodyti argumentai, kuriais konkrečiai siekiama nustatyti teisės klaidą, dėl kurios tas sprendimas būtų panaikintas, antraip apeliacinis skundas bus nepriimtinas. Taigi ieškovas turi teisę pateikti apeliacinį skundą ir remtis pagrindais, kylančiais iš skundžiamo sprendimo, kurie skirti jo pagrįstumui teisės požiūriu ginčyti (2021 m. kovo 4 d. Sprendimo *Komisija / Fútbol Club Barcelona*, C-362/19 P, EU:C:2021:169, 47 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 78 Nagrinėjamu atveju, kaip matyti iš šio sprendimo 73 punkto, Komisija apeliaciniu skundu, visų pirma pirmojo ir antrojo pagrindų pirmomis dalimis, siekia užginčyti motyvus, kuriais remdamasis Bendrasis Teismas skundžiamame sprendime nusprendė, kad ginčijamame sprendime nurodyta valstybės pagalba buvo suteikta, kai Rumunija, tariamai pažeisdama DIS, panaikino nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą iki šios valstybės įstojimo į Sąjungą, taigi ši institucija neturėjo kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį.
- 79 Tokie argumentai, susiję su to sprendimo motyvais, yra priimtini apeliaciniame procese, neatsižvelgiant į ginčijamo sprendimo motyvus, visų pirma tiksliai priemonės, kurią Komisija tame sprendime pripažino „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, ypatybes.
- 80 Vis dėlto šiuo klausimu reikia pažymėti: kadangi Teisingumo Teismas apeliaciniame procese turi kompetenciją tik ištirti pirmojoje instancijoje nagrinėtų pagrindų teisinį vertinimą (2021 m. kovo 4 d. Sprendimo *Komisija / Fútbol Club Barcelona*, C-362/19 P, EU:C:2021:169, 47 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija), nagrinėdamas šį apeliacinį skundą jis negali priimti sprendimo dėl pagrindų ir argumentų, kurių Bendrasis Teismas nenagrinėjo, ypač susijusių su klausimu, ar narinėjama priemonė iš esmės laikytina „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.
- 81 Galiausiai, trečia, kiek tai susiję su argumentais, grindžiamais Europos šalių susitarimo pažeidimu, kuris yra antrojo pagrindo antros dalies dalykas, remiantis šio sprendimo 77 punkte nurodyta jurisprudencija, jie turi būti laikomi priimtinais. Jais remdamasi Komisija tvirtina, kad skundžiamo sprendimo 87 punkte Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai pažeisdamas SESV 267 ir 344 straipsnius paneigė 2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158) svarbą, motyvuodamas tuo, kad arbitražo teismas neprivalėjo taikyti Sąjungos teisės faktinėms aplinkybėms, susiklosčiusioms iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą. Šiuo atveju nesvarbu, kad šie argumentai gali būti nesusiję su Komisijos ginčijamame sprendime padarytomis išvadomis, nes, kaip priminta šio sprendimo 77 punkte, jie nėra apeliacinio skundo dalykas.
- 82 Vadinasi, pirmojo pagrindo pirma dalis ir abi antrojo pagrindo dalys yra priimtinos.

Dėl esmės

Šalių argumentai

– Dėl pirmojo pagrindo pirmos dalies

- 83 Apeliacinio skundo pirmojo pagrindo pirmoje dalyje Komisija teigia, kad Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 68–80 ir 86 punktuose klaidingai nusprendė, jog arbitražo sprendimu ieškovams arbitražinio nagrinėjimo procedūroje teisė į žalos atlyginimą suteikta 2005 m. vasario 22 d., t. y. iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą, kai ši valstybė panaikino nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą, taigi šios sistemos panaikinimas laikytinas valstybės pagalbos priemone, o šią pagalbą sudaro žalos atlyginimo sumokėjimas po įstojimo į Sąjungą.
- 84 Tuo remiantis darytina išvada, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes klaidingai aiškino ir taikė Teisingumo Teismo, besinaudojančio pagal SESV 108 straipsnį turimais įgaliojimais, jurisprudenciją, susijusią su valstybės pagalbos suteikimo data. Ši klaida lemia kitą teisės klaidą dėl klaidingo faktinių aplinkybių, susijusių su priemone, kuria Rumunija suteikė tariamą valstybės pagalbą, teisinio kvalifikavimo.
- 85 Klausimas, ar Komisija turėjo kompetenciją priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį, priklauso nuo datos, kada Rumunija priėmė priemonę, galinčią būti laikoma valstybės pagalba. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, suformuotos 2013 m. kovo 21 d. Sprendime *Magdeburger Mühlenwerke* (C-129/12, EU:C:2013:200, 40 ir 41 punktai), matyti, kad teisinio pagrindo, kuriuo remiantis galima prašyti nedelsiant išmokėti pagalbą, buvimas yra teisinis valstybės pagalbos kvalifikavimo kriterijus.
- 86 Šiuo atveju ieškovai arbitražinio nagrinėjimo procedūroje teisę į žalos atlyginimą gavo tik tada, kai arbitražo teismo sprendimas tapo vykdytinas pagal nacionalinę teisę. Besąlyginė teisė į žalos, patirtos panaikinus nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą, atlyginimą kyla iš arbitražo sprendimo, siejamo su nacionaline teise, įpareigojančia Rumuniją jį vykdyti. Taigi, Rumunijos atliktas savanoriškas ar priverstinis šio žalos atlyginimo sumokėjimas buvo pagrįstai ginčijamame sprendime pripažintas valstybės pagalba. Kadangi ši valstybės pagalba buvo suteikta po Rumunijos įstojimo į Sąjungą, Komisija turėjo kompetenciją priimti ginčijamą sprendimą.
- 87 Bet kuriuo atveju reikėtų atsižvelgti į būtinybę užtikrinti, kad Europos šalių susitarimo 64 straipsnio 1 dalies iii punkte ir SESV 107 straipsnio 1 dalyje numatytas valstybės pagalbos draudimas nebūtų apeinamas, taikant valstybėms narėms privalomoje DIS įtvirtintą arbitražinę išlygą. Skundžiamame sprendime Bendrasis Teismas neatsižvelgė į šias aplinkybes.
- 88 *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt. mano, kad Bendrasis Teismas teisingai taikė su valstybės pagalbos suteikimo data susijusius principus, įtvirtintus Teisingumo Teismo jurisprudencijoje.
- 89 Iš 2013 m. kovo 21 d. Sprendimo *Magdeburger Mühlenwerke* (C-129/12, EU:C:2013:200, 40 ir 41 punktai) matyti, kad valstybės pagalba turėtų būti laikoma suteikta tą dieną, kai gavėjui suteikiama teisė ją priimti pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus. Dėl žalos atlyginimo pažymėtina, kad teisė į žalos atlyginimą atsiranda tą dieną, kai įvyko žalą sukėlęs įvykis, nes bet koks vėlesnis įvykis yra papildomas ir nekeičia žalą sukėlusio įvykio dieną nustatytą teisių pobūdžio ar vertės.

- 90 Taigi skundžiamo sprendimo 75 punkte Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad arbitražo sprendimu patvirtinta teisė į žalos atlyginimą atsirado 2005 m. vasario 22 d., kai pažeisdama DIS Rumunija panaikino nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą, vadinasi, Komisija neturėjo kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį. Taip Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad Komisija padarė klaidingą išvadą, jog tariama valstybės pagalba buvo suteikta sumokėjus šiuo sprendimu priteistą žalos atlyginimą.
- 91 Konkrečiai kalbant, data, kai arbitražo sprendimas buvo įtrauktas į nacionalinės teisės sistemą, yra nereikšminga. Iš tiesų šis sprendimas nesuteikė teisių, kurios neegzistavo iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą, nes sprendimas (nesvarbu, teismo ar arbitražo teismo), kuriuo priteista kompensacija už žalą, kilusią dėl neteisėto veiksmo, nesuteikia teisių ir pareigų, o tėra deklaratyvaus pobūdžio, kiek tai susiję su teisėmis ir pareigomis, atsiradusiomis tuo metu, kai buvo padarytas šis neteisėtas veiksmas. Be to, pagal ICSID konvencijos 54 straipsnį Rumunija privalo pripažinti ir vykdyti arbitražo sprendimą, nepriklausomai nuo šio sprendimo statuso pagal Rumunijos proceso teisę.
- 92 Taigi Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad arbitražo sprendimo įvykdymas reiškia tik 2005 m. vasario 22 d. atsiradusios teisės įgyvendinimą, nes nei šis sprendimas, nei jo įregistravimas Rumunijoje ar vėlesnis jo vykdymas nesuteikia ieškovams arbitražinio nagrinėjimo procedūroje jokio papildomo pranašumo, palyginti su teisėmis, kurias jie jau turėjo tuo metu.
- 93 Be to, ne nagrinėjamos mokesčių paskatų sistemos panaikinimas, o tai, kad Rumunija pažeidė DIS, suteikė ieškovams arbitražinio nagrinėjimo procedūroje teisę gauti žalos atlyginimą, kurio sumokėjimas ginčijamame sprendime buvo pripažintas valstybės pagalba. Taigi arbitražo teismas galėjo galutinai pripažinti Rumunijos atsakomybę už šį pažeidimą prieš šiai valstybei įstojant į Sąjungą. Vadinasi, nei arbitražo sprendimas, nei tikslaus priteisto žalos atlyginimo dydžio apskaičiavimas neturi reikšmės nustatant datą, kada jo gavėjams buvo suteikta teisė gauti valstybės pagalbą.

– *Dėl antrojo pagrindo*

- 94 Antrojo pagrindo pirmoje dalyje Komisija teigia, kad Bendrasis Teismas, skundžiamo sprendimo 66, 67 ir 80–88 punktuose nusprendęs, jog Sąjungos teisė *ratione temporis* nebuvo taikytina arbitražo sprendimu priteistam žalos atlyginimui, motyvuojant tuo, kad visi įvykiai, dėl kurių atsirado šis žalos atlyginimas, įvyko iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą, pažeidė Stojimo akto 2 straipsnį, siejamą su Teisingumo Teismo jurisprudencija, suformuota, be kita ko, 2013 m. rugsėjo 12 d. Sprendime *Kuso* (C-614/11, EU:C:2013:544, 25 punktą), pagal kurį Sąjungos teisė taikoma būsimoms galiojant ankstesnei normai susiklosčiusios situacijos pasekmėms. Konkrečiai kalbant, nuo naujos valstybės narės įstojimo dienos Sąjungos teisė taikoma visoms neužbaigtoms situacijoms.
- 95 Šiuo atveju, kadangi Rumunijos įstojimo į Sąjungą dieną arbitražo procedūra dar nebuvo užbaigta, arbitražo teismo sprendimo priėmimo procesas tuo metu buvo neužbaigta situacija. Be to, remiantis to teismo išvadomis, ieškovai arbitražinio nagrinėjimo procedūroje 2005–2011 m. laikotarpiu laipsniškai patyrė žalą, kurią prašė atlyginti.
- 96 Darytina išvada, kad arbitražo teismo sprendimo paskelbimas lėmė Sąjungos teisės taikymą, nes juo buvo sukurtos teisės, kurios neegzistavo iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą, ir atliekant sudėtingą ekonominę vertinimą jame buvo nustatytas žalos atlyginimo dydis. Taigi šio sprendimo

pasekmės buvo iki įstojimo susiklosčiusios situacijos būsimos pasekmės. Vadinasi, tas sprendimas negali būti laikomas teisės, kuri atsirado tą dieną, kai Rumunija panaikino nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą, pripažinimu.

- 97 Atvirkščiai, šios sistemos panaikinimas ir arbitražo sprendimas yra du atskiri teisės aktai: pirmuoju užtikrinamas Europos šalių susitarimo 64 straipsnio 1 dalies iii punkto laikymasis, o antruoju pripažįstamas žalos atlyginimas dėl su šia nuostata nesuderinamos valstybės pagalbos schemos panaikinimo. Ši situacija panaši į nagrinėtąją byloje, kurioje priimtas 2004 m. birželio 29 d. Sprendimas *Komisija / Taryba* (C-110/02, EU:C:2004:395); jame Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Sąjungos teisę draudžiama apeiti Komisijos sprendimą, kuriuo valstybės pagalba pripažįstama nesuderinama su vidaus rinka, priimant antrąjį teisės aktą, kuriuo priteisiamas žalos atlyginimas, skirtas kompensuoti šios valstybės pagalbos gavėjų pagal tą sprendimą grąžintiniams sumoms.
- 98 Antrojo pagrindo antroje dalyje Komisija teigia, kad bet kuriuo atveju Bendrasis Teismas, nusprendęs, jog Sąjungos teisė *ratione temporis* nėra taikytina pagal arbitražo sprendimą suteiktam žalos atlyginimui, pažeidė Europos šalių susitarimą, nes šis (būdamas Sąjungos teisės dalis) yra taikomas visiems iki įstojimo atsitikusiems įvykiams, dėl kurių atsirado šis žalos atlyginimas. Pagal šio susitarimo 64 straipsnio 1 dalies iii punktą Rumunijai draudžiama teikti neteisėtą valstybės pagalbą laikotarpiu iki jos įstojimo į Sąjungą.
- 99 Dėl šios klaidos Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 87 punkte padarė kitą teisės klaidą, kai nusprendė, kad dėl šios priežasties šioje byloje nagrinėjama situacija skyrėsi nuo tos, kurioje buvo priimtas 2018 m. kovo 6 d. Sprendimas *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158). Iš tiesų pats arbitražo teismas pripažino, kad Europos šalių susitarimui taikoma teisė, kurią jis turėtų taikyti jam pateiktam ginčui. Taigi ši byla yra privataus arbitražo, pakeičiančio Sąjungos teismų sistemą siekiant spręsti ginčus Sąjungos teisės srityje, atvejis. Vadinasi, Bendrasis Teismas pažeidė SESV 267 ir 344 straipsnius.
- 100 *European Food* ir kt. bei *Viorel Micula* ir kt. teigia, kad visa apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirma dalis grindžiama klaidingu teiginiu, jog teisė į žalos atlyginimą, atsiradusi pažeidus DIS, sukėlė būsimas pasekmes po Rumunijos įstojimo į Sąjungą.
- 101 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, be kita ko, iš 1999 m. birželio 15 d. Sprendimo *Andersson ir Wåkerås-Andersson* (C-321/97, EU:C:1999:307, 31 punktas) ir 2006 m. sausio 10 d. Sprendimo *Ynos* (C-302/04, EU:C:2006:9, 36 punktas), matyti, kad Sąjungos teisė, visų pirma SESV 107 ir 108 straipsniai, netaikoma pagalbos priemonėms, suteiktoms iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą. Iš tiesų ribotos aplinkybės, kuriomis Komisija gali nagrinėti tokias pagalbos priemones, kyla iš reikšmingų stojimo aktų nuostatų, o ne iš bendrojo Sąjungos teisės principo.
- 102 Nagrinėjamu atveju arbitražo sprendimu nebuvo sukurta teisių, kurios neegzistavo iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą, tačiau jis turėtų būti suprantamas kaip deklaracija, kad buvo pažeistos iki jos įstojimo galiojusios teisės. Kompensacijos sumokėjimas taip pat nesukėlė pasekmių ateityje, o reiškė tik teisės į žalos, kuri buvo patvirtinta ir įvertinta arbitražo teismo sprendimu, atlyginimo įgyvendinimą.
- 103 Iš tiesų teisė į žalos atlyginimą atsirado Rumunijai pažeidus DIS – dėl būdo, kuriuo ji, prieš įstodama į Sąjungą, panaikino nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą. Taigi, visi įvykiai, būtini Rumunijos atsakomybei nustatyti, įvyko prieš įstojimą. Šiuo atžvilgiu neturi reikšmės tai, kad apskaičiuojant žalos dydį reikėjo atlikti sudėtingą ekonominę analizę.

- 104 Taigi DIS pažeidimas ir žalos atlyginimo priteisimas nelaikytini dviem atskirais teisiniais veiksmis. Vadinasi, negalima daryti jokios analogijos su byla, kurioje priimtas 2004 m. birželio 29 d. Sprendimas *Komisija / Taryba* (C-110/02, EU:C:2004:395); jame atitinkama valstybė narė, viena vertus, numatė pagalbos schemą, kuri buvo panaikinta po to, kai Komisija savo sprendimu pripažino ją nesuderinama su vidaus rinka, ir įpareigojo tą valstybę narę susigrąžinti pagal šią schemą suteiktą individualią pagalbą, ir, kita vertus, šios pagalbos gavėjams skyrė naują lygiavertę sumą kompensuoti grąžinimo, kurią jie turėjo atlikti, pasekmes. Tačiau arbitražo sprendimu priteista kompensacija buvo skirta atlyginti žalai, patirtai dėl DIS pažeidimo. Be to, kadangi šis sprendimą priėmė nepriklausomas arbitražo teismas, jis nėra Rumunijos valstybei priskirtinas aktas.
- 105 Bet kuriuo atveju Komisija neturėjo kompetencijos reikalauti susigrąžinti arbitražo sprendimu suteiktą kompensaciją, nes ja siekta atlyginti iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą patirtą žalą. Iš tiesų, jei nagrinėjama mokesčių paskatų sistema nebūtų buvusi panaikinta, pagal šią schemą šiuo laikotarpiu suteiktai pagalbai nebūtų taikomi kontrolės įgaliojimai, kuriuos Komisija turi pagal SESV 108 straipsnį.
- 106 Dėl antrojo pagrindo antros dalies pažymėtina, kad Bendrasis Teismas nepadarė Europos šalių susitarimo aiškinimo ar taikymo klaidos. Žinoma, kadangi šis susitarimas yra Sąjungos, jos valstybių narių ir Rumunijos sudarytas tarptautinis susitarimas, jis yra neatskiriama Sąjungos teisinės tvarkos dalis. Vis dėlto iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą ši valstybė nelaikė šio susitarimo Sąjungos teisės dalimi. Jis patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį tik pačios Sąjungos ir valstybių narių atžvilgiu.
- 107 Be to, Bendrasis Teismas nepažeidė SESV 267 ir 344 straipsnių, kai skundžiamo sprendimo 87 punkte nusprendė, kad 2018 m. kovo 6 d. Sprendime *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158) Teisingumo Teismo padarytos išvados šiuo atveju yra netaikytinos. Iš tiesų tas sprendimas susijęs su situacija, kai valstybė narė sutinka netaikyti Sąjungos teismų sistemos ginčams dėl Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo. Vis dėlto šiuo atveju taip nėra, nes, viena vertus, kai ieškinys buvo pareikštas arbitražo teisme, Rumunija neturėjo valstybės narės statuso, ir, kita vertus, Europos šalių susitarimas Rumunijos atžvilgiu nebuvo Sąjungos teisė.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 108 Pirmojo ir antrojo pagrindų pirmose dalyse Komisija iš esmės teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad pagal SESV 108 straipsnį ji neturi kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą. Ginčijamame sprendime Komisija nusprendė, kad arbitražo teismo sprendimu, paskelbtu po Rumunijos įstojimo į Sąjungą, priteista kompensacija atlyginti žalą, kurią ieškovai arbitražinio nagrinėjimo procedūroje tariamai patyrė dėl to, kad ši valstybė panaikino nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą iki įstojimo, tariamai pažeisdama DIS, yra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, kuri yra neteisėta ir nesuderinama su vidaus rinka.
- 109 Reikia priminti, kad SESV 108 straipsnyje nustatyta priemonių, kurios gali būti laikomos „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, kontrolės procedūra. Konkrečiai kalbant, SESV 108 straipsnio 3 dalyje numatyta prevencinė naujos pagalbos projektų kontrolė. Tokia prevencija siekiama, kad būtų įgyvendinama tik su vidaus rinka suderinama valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 3 dalį (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 3 d. Sprendimo *Tesco-Global Áruházak*, C-323/18, EU:C:2020:140, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 110 Pareiga pranešti yra vienas pagrindinių šios kontrolės procedūros elementų. Pagal ją valstybės narės privalo, viena vertus, pranešti Komisijai apie kiekvieną priemonę, kuria siekiama teikti ar keisti „valstybės pagalbą“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, ir, kita vertus, neįgyvendinti tokių priemonių, kaip numatyta SESV 108 straipsnio 3 dalyje, kol ši institucija dėl jų nepriėmė galutinio sprendimo (2020 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Viasat Broadcasting UK*, C-445/19, EU:C:2020:952, 19 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 111 Ši pareiga tiesiogiai taikoma visoms valstybių narių valdžios institucijoms (šiuo klausimu žr. 2019 m. kovo 5 d. Sprendimo *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 88 ir 90 punktus).
- 112 Kaip Bendrasis Teismas teisingai priminė skundžiamo sprendimo 66, 67 ir 79 punktuose, Sąjungos teisė, be kita ko, SESV 108 straipsnis, pagal Stojimo akto 2 straipsnį Rumunijoje tapo taikytina nuo 2007 m. sausio 1 d., t. y. nuo šios valstybės įstojimo į Sąjungą dienos, šiame akte numatytomis sąlygomis (pagal analogiją žr. 2012 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Kremikovtzi*, C-262/11, EU:C:2012:760, 50 punktą).
- 113 Tuo remiantis darytina išvada, kad, kaip Bendrasis Teismas taip pat pažymėjo skundžiamo sprendimo 67 ir 79 punktuose, būtent nuo šios datos Komisija įgijo kompetenciją, leidžiančią jai pagal SESV 108 straipsnį kontroliuoti priemones, kurių ėmėsi ši valstybė narė ir kurios gali būti laikomos „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.
- 114 Bendrasis Teismas minėto sprendimo 68 punkte iš esmės padarė teisingą išvadą, kad siekiant nustatyti, ar Komisija turi kompetenciją priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį, reikia nustatyti datą, kada buvo priimta priemonė, dėl kurios, kaip nurodyta tame sprendime, buvo suteikta „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.
- 115 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, kuria Bendrasis Teismas remiasi ginčijamo sprendimo 69 punkte, valstybės pagalba turi būti laikoma „suteikta“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, tą dieną, kai gavėjui suteikiama teisė ją gauti pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 21 d. Sprendimo *Magdeburger Mühlenwerke*, C-129/12, EU:C:2013:200, 40 punktą; 2017 m. liepos 6 d. Sprendimo *Nerea*, C-245/16, EU:C:2017:521, 32 punktą ir 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Arriva Italia ir kt.*, C-385/18, EU:C:2019:1121, 36 punktą).
- 116 Šiuo atveju, kaip matyti iš skundžiamo sprendimo, visų pirma iš jo 74–78 ir 80 punktų, Bendrasis Teismas nusprendė, kad teisė gauti arbitražo sprendimu priteistą žalos atlyginimą, kurio sumokėjimas pagal ginčijamą sprendimą lėmė valstybės pagalbos suteikimą, atsirado ir pradėjo veikti, kai Rumunija, tariamai pažeisdama DIS, panaikino nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą. Bendrojo Teismo teigimu, šis sprendimas yra tik papildomas šio žalos atlyginimo elementas, nes juo tik nustatoma tiksli ieškovų arbitražinio nagrinėjimo procedūroje patirta žala dėl šio panaikinimo, taigi jis yra paprasčiausias jo priėmimo metu atsiradusios teisės pripažinimas, o vėliau atlikti mokėjimai yra tik tos teisės įgyvendinimas.
- 117 Reikia pažymėti, kad, kaip Bendrasis Teismas nusprendė skundžiamo sprendimo 72 ir 73 punktuose, arbitražo sprendimu priteista kompensacija (siekiant atlyginti žalą, kurią ieškovai arbitražinio nagrinėjimo procedūroje teigia patyrę dėl to, kad Rumunija, tariamai pažeisdama DIS, panaikino nagrinėjamą mokesčių paskatų sistemą) neabejotinai atsirado dėl šio panaikinimo – įvykio, sukėlusio žalą, dėl kurios buvo priteistas žalos atlyginimas.

- 118 Žinoma, taip pat negalima paneigti to, kad pagal principus, kylančius iš nacionalinės teisės civilinės atsakomybės srityje, tokia teisė į žalos atlyginimą atsiranda šios sistemos panaikinimo dieną, kaip skundžiamo sprendimo 74 ir 75 punktuose nurodė Bendrasis Teismas.
- 119 Vis dėlto reikia priminti, kad SESV nustatytais taisyklėmis valstybės pagalbos srityje siekiama užtikrinti konkurenciją vidaus rinkoje (2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Scuola Elementare Maria Montessori / Komisija, Komisija / Scuola Elementare Maria Montessori ir Komisija / Ferracci*, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 43 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 120 Kaip priminta šio sprendimo 109 ir 110 punktuose, šiuo tikslu SESV, konkrečiai SESV 108 straipsniu, Komisijai suteikta kompetencija nustatyti, ar priemonė laikytina „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, taigi jai suteikti įgaliojimai užtikrinti, kad valstybės narės neįgyvendintų priemonių, atitinkančių šioje nuostatoje nustatytas sąlygas, arba įgyvendintų tik [Komisijai] paskelbus jas suderinamomis su vidaus rinka.
- 121 Šiuo klausimu iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, jog tam, kad priemonė būtų galima kvalifikuoti kaip „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, turi būti įvykdytos keturios sąlygos, t. y. turi būti valstybės intervencija arba naudojami valstybės ištekliai, ši intervencija gali daryti įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai, dėl jos naudą gaunančiam asmeniui suteikiamas atrankusis pranašumas ir iškraipoma konkurencija arba keliami tokia grėsmė. Be to, šis pranašumas turi būti priskirtinas valstybei (šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 3 d. Sprendimo *Poste Italiane ir Agenzia delle entrate – Riscossione*, C-434/19 ir C-435/19, EU:C:2021:162, 37 ir 39 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 122 Taip pat reikia priminti, kad su priemonės pripažinimu valstybės pagalba susijusi sąvoka „pranašumas“ yra objektyvi, nesvarbu, kokie yra aptariamų priemonės autorių motyvai. Taigi valstybės priemonėmis siekiamų tikslų pobūdis ir jų pateisinimas neturi jokios įtakos jų kvalifikavimui kaip valstybės pagalbos. Iš tiesų SESV 107 straipsnio 1 dalyje nedaroma skirtumo pagal valstybės priemonių priežastis ar tikslus – jos apibrėžiamos pagal poveikį (2021 m. kovo 4 d. Sprendimo *Komisija / Fútbol Club Barcelona*, C-362/19 P, EU:C:2021:169, 61 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 123 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, atrodo, kad, kaip išvados 125 punkte pažymėjo generalinis advokatas, lemiamas veiksnys nustatant datą, kada konkrečia priemone pagalbos gavėjams buvo suteikta teisė gauti valstybės pagalbą, yra šių gavėjų apibrėžtos teisės ją gauti įgijimas ir lygiagretus valstybės išpareigojimas skirti minėtą pagalbą. Iš tiesų būtent šią dieną tokia priemonė gali iškraipyti konkurenciją ir daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.
- 124 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad teisė į žalos, kurią tariamai patyrė ieškovai arbitražinio nagrinėjimo procedūroje, atlyginimą dėl nagrinėjamos mokesčių paskatų sistemos panaikinimo, tariamai pažeidžiant DIS, buvo suteikta tik arbitražo sprendimu. Iš tiesų ieškovai arbitražinio nagrinėjimo procedūroje galėjo faktiškai gauti šį žalos atlyginimą tik pasibaigus arbitražo procedūrai, kurią jie šiuo tikslu inicijavo, remdamiesi DIS 7 straipsnyje įtvirtinta arbitražine išlyga.
- 125 Darytina išvada, kad net jeigu, kaip Bendrasis Teismas daug kartų pažymėjo skundžiamame sprendime, nagrinėjamos mokesčių paskatų sistemos panaikinimas, tariamai pažeidžiant DIS, yra žalą sukėlęs įvykis, teisė į žalos atlyginimą buvo suteikta tik arbitražo sprendimu, kuriuo, patenkinus ieškovų arbitražinio nagrinėjimo procedūroje pateiktą prašymą, konstatuotas ne tik šios teisės egzistavimas, bet ir nustatytas sumos dydis.

- 126 Iš to matyti, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai skundžiamo sprendimo 75 ir 78 punktuose nusprendė, jog ginčijamame sprendime nurodyta valstybės pagalba buvo suteikta nagrinėjamos mokesčių paskatų sistemos panaikinimo dieną.
- 127 Vadinasi, Bendrasis Teismas taip pat padarė teisės klaidą, kai skundžiamo sprendimo 79 ir 92 punktuose nusprendė, jog Komisija neturėjo kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį.
- 128 Nė vienas iš *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt. pateiktų argumentų negali paneigti šio vertinimo.
- 129 Pirma, argumentas, kad arbitražo teismas, į kurį kreiptasi prieš Rumunijai įstojant į Sąjungą, galėjo priimti sprendimą iki jos įstojimo, yra visiškai spekuliatyvus ir dėl to turi būti atmestas.
- 130 Antra, argumentas, kad arbitražo sprendimu, priešingai nei 2004 m. birželio 29 d. Sprendime *Komisija / Taryba* (C-110/02, EU:C:2004:395) nagrinėta situacija, nebuvo siekiama atkurti valstybės pagalbos schemos, kurią Komisija anksčiau pripažino nesuderinama su vidaus rinka pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį, tačiau buvo priteista kompensacija už žalą, tariamai patirtą dėl DIS pažeidimo, kuri, be kita ko, nebuvo priskirtina valstybei, todėl tas sprendimas nepatenka į SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, turi būti atmestas kaip nereikšmingas nagrinėjant šį apeliacinį skundą.
- 131 Iš tiesų, kaip matyti iš šio sprendimo 80 punkto, klausimas, ar arbitražo sprendimu priteistas žalos atlyginimas gali būti laikomas „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, visų pirma atsižvelgiant į 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendime *Asteris ir kt.* (106/87–120/87, EU:C:1988:457, 23 ir 24 punktai) suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią tokios pagalbos teisinis pobūdis iš esmės skiriasi nuo žalos, kurią nacionalinės valdžios institucijos gali būti įpareigos atlyginti asmenims, kompensuojant jų padarytą žalą, nėra šio apeliacinio skundo dalykas, taigi nepriklauso Teisingumo Teismo kompetencijai nagrinėjant apeliacinį skundą.
- 132 Be to, Komisijos pagal SESV 108 straipsnį turima kompetencija jokių būdu negali priklausyti nuo klausimo, ar toks žalos atlyginimas gali būti laikomas „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nagrinėjimo baigties, nes Komisijos pagal SESV 108 straipsnį vykdomos prevencinės kontrolės tikslas, kaip matyti iš šio sprendimo 109 ir 120 punktų, yra, be kita ko, nustatyti, ar taip yra.
- 133 Trečia, argumentą, grindžiamą tuo, kad, kaip skundžiamo sprendimo 89 ir 90 punktuose pažymėjo Bendrasis Teismas, arbitražo sprendimu priteistu žalos atlyginimu iš dalies siekiama atlyginti žalą, kurią ieškovai arbitražinio nagrinėjimo procedūroje teigia patyrę laikotarpiu iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą, taip pat reikia atmesti kaip nereikšmingą.
- 134 Iš tiesų, priešingai, nei Bendrasis Teismas nusprendė to sprendimo 91 punkte, tokia aplinkybė negali paneigti Komisijos kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį, nes, kaip matyti iš šio sprendimo 124–127 punktų, teisė į šį žalos atlyginimą iš tikrųjų buvo suteikta po Rumunijos įstojimo, priėmus arbitražo sprendimą.
- 135 Šiuo atveju neturi reikšmės tai, kad Komisija pagal šią nuostatą neturėjo kompetencijos iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą tikrinti nagrinėjamos mokesčių paskatų sistemos, jei ši valstybė jos nebūtų panaikinusi. Pakanka konstatuoti, kad ginčijamame sprendime Komisija, atsižvelgdama į SESV nuostatas valstybės pagalbos srityje, nagrinėjo ne šią mokesčių paskatų sistemą, kuri, kaip

pažymi patys *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt., buvo panaikinta iki įstojimo ir nebegaliojo, bet žalos atlyginimą, atliktą vykdant arbitražo sprendimą, kuris buvo paskelbtas po įstojimo.

- 136 Darytina išvada, kad skundžiamame sprendime padaryta teisės klaidų, kiek tai susiję su, viena vertus, ginčijamame sprendime nurodytos valstybės pagalbos suteikimo datos ir, kita vertus, Komisijos kompetencijos priimti šį sprendimą pagal SESV 108 straipsnį nustatymu.
- 137 Be to, Bendrasis Teismas taip pat padarė teisės klaidą, kai skundžiamo sprendimo 87 punkte nusprendė, kad 2018 m. kovo 6 d. Sprendimas *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158) šioje byloje nėra svarbus.
- 138 Reikia priminti, kad tame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, jog SESV 267 ir 344 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiama dviejų valstybių narių sudarytoje tarptautinėje sutartyje esanti nuostata, pagal kurią vienos iš šių valstybių narių investuotojas, kilus ginčui dėl investicijų kitoje valstybėje narėje, gali iškelti bylą pastarajai valstybei narei arbitražo teisme, kurio jurisdikciją ši valstybė narė privalo pripažinti (2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 60 punktas).
- 139 Iš tiesų sudarydamos tokią sutartį valstybės narės sutinka netaikyti savo teismų jurisdikcijos, taigi, ir teisminių teisių gynimo būdų sistemos, kurią ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje jos įpareigojamos nustatyti Sąjungos teisei priklausančiose srityse ginčams, kurie gali būti susiję su šios teisės taikymu ar aiškinimu. Taigi dėl tokios sutarties gali susidaryti situacija, kai šie ginčai nebus sprendžiami taip, kad užtikrintų visišką Sąjungos teisės veiksmingumą (2021 m. spalio 26 d. Sprendimo *PL Holdings*, C-109/20, EU:C:2021:875, 45 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 140 Nagrinėjamu atveju nuo Rumunijos įstojimo į Sąjungą dienos Sąjungos teisė, be kita ko, SESV 107 ir 108 straipsniai, buvo taikoma šiai valstybei narei. Kaip matyti iš šio sprendimo 27 punkte primintos bylos medžiagos, neginčijama, kad ieškovų arbitražinio nagrinėjimo procedūroje prašytas žalos atlyginimas buvo susijęs ne vien su žala, tariamai patirta iki šios įstojimo dienos, taigi arbitražo teismui pateikto ginčo negalima laikyti visais aspektais susijusiu tik su laikotarpiu, kai Rumunija, kuri dar nebuvo įstojusi į Sąjungą, dar nebuvo saistoma šio sprendimo 138–139 punktuose primintų taisyklių ir principų.
- 141 Akivaizdu, kad arbitražo teismas, kuriam pateiktas šis ginčas, nepatenka į Sąjungos teismų sistemą, kurią ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje valstybės narės įpareigojamos nustatyti Sąjungos teisės reglamentuojamose srityse; ši teismų sistema nuo Rumunijos įstojimo į Sąjungą pakeitė ginčų, kurie gali būti susiję su Sąjungos teisės aiškinimu ar taikymu, sprendimo mechanizmą.
- 142 Iš tiesų, viena vertus, šis arbitražo teismas nėra „valstybės narės teismas“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, ir, kita vertus, pagal ICSID konvencijos 53 ir 54 straipsnius jo priimtam arbitražo sprendimui netaikoma jokia valstybės narės teismo kontrolė, kiek tai susiję su jo atitiktimi Sąjungos teisei.
- 143 Priešingai, nei per teismo posėdį teigė *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt., šio vertinimo negali paneigti tai, kad Rumunija sutiko, kad ginčas su ja gali būti sprendžiamas pagal DIS numatytą arbitražo procedūrą.

- 144 Iš tiesų toks sutikimas, kitaip nei tas, kuris būtų duotas vykstant komercinio arbitražo procedūrai, kyla ne iš konkretaus susitarimo, atspindinčio atitinkamų šalių valios autonomiją, bet iš dviejų valstybių sudarytos sutarties, pagal kurią jos bendrai ir iš anksto sutiko arbitražo procedūros naudai nepriskirti savo teismų jurisdikcijai ginčų, kurie gali būti susiję su Sąjungos teisės aiškinimu ar taikymu (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, 55 ir 56 punktus ir 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Moldovos Respublika*, C-741/19, EU:C:2021:655, 59 ir 60 punktus).
- 145 Šiomis aplinkybėmis, kadangi nuo Rumunijos įstojimo į Sąjungą ESS ir SESV numatyta teisminių teisių gynimo priemonių sistema pakeitė šią arbitražo procedūrą, šiuo tikslu šios valstybės duotas sutikimas netenka prasmės.
- 146 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia pritarti pirmojo pagrindo pirmai daliai ir abiem antrojo pagrindo dalims, nesant reikalo priimti sprendimo nei dėl kitų šiuo klausimu pateiktų argumentų, nei dėl pirmojo pagrindo antros dalies.
- 147 Kaip matyti iš šio sprendimo 36–38 punktų, skundžiamu sprendimu Bendrasis Teismas panaikino ginčijamą sprendimą, remdamasis vien tuo, kad Komisija neturėjo kompetencijos priimti to sprendimo pagal SESV 108 straipsnį, nes Sąjungos teisė nebuvo taikoma *ratione temporis* arbitražo sprendimu priteistam žalos atlyginimui, o šio sprendimo 126, 127 ir 136 punktuose nurodytos teisės klaidos, dėl kurių toks samprotavimas yra klaidingas, savaime pateisina viso skundžiamo sprendimo panaikinimą.
- 148 Tokiomis aplinkybėmis skundžiamas sprendimas turi būti panaikintas, nesant reikalo nagrinėti nei pagrindinio apeliacinio skundo trečiojo pagrindo, nei priešpriešinio apeliacinio skundo; pastarasis, kuriame Ispanijos Karalystė remiasi, viena vertus, ESS 19 straipsnio ir SESV 267 bei 344 straipsnių pažeidimu ir, kita vertus, ieškinio pirmojoje instancijoje nepriimtumu, neteko dalyko (pagal analogiją žr. 2008 m. balandžio 22 d. Sprendimo *Komisija / Salzgitte*, C-408/04 P, EU:C:2008:236, 17 punktą).

Dėl ieškinio Bendrajame Teisme

- 149 Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmos pastraipos antrą sakinį panaikinęs Bendrojo Teismo sprendimą Teisingumo Teismas gali pats priimti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti.
- 150 Taip yra su pirmojo ieškinio pagrindo pirma dalimi byloje T-704/15, grindžiama tuo, kad Komisija neturėjo kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį, ir antrojo pagrindo pirma dalimi byloje T-624/15 ir T-694/15, grindžiama pranašumo, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nebuvimu, kai buvo atlyginta žala, nes šia dalimi siekiama iš dalies užginčyti šią kompetenciją, remiantis tuo, kad tariamas pranašumas buvo suteiktas iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą.
- 151 Iš tiesų dėl šio sprendimo 123–127 punktuose nurodytų motyvų Komisija turi kompetenciją priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį, nes tame sprendime nurodyta teisė į valstybės pagalbą arbitražo sprendimu buvo suteikta po Rumunijos įstojimo į Sąjungą.

- 152 Šiuo atveju neturi reikšmės tai, kad, kaip pažymėjo *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt., ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, laikoma ne teisė į žalos atlyginimą, kylanti iš arbitražo sprendimo paskelbimo, kaip, jų nuomone, galima daryti išvadą iš to sprendimo 137 ir 144 konstatuojamųjų dalių, bet šio žalos atlyginimo sumokėjimas. Iš tiesų šie motyvai neturi įtakos to sprendimo paskelbimo datai, taigi negali užginčyti Komisijos kompetencijos priimti minėtą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį.
- 153 Vadinas, reikia atmesti pirmojo pagrindo pirmą dalį byloje T-704/15 ir antrojo pagrindo pirmą dalį bylose T-624/15 ir T-694/15 tiek, kiek jomis siekiama užginčyti Komisijos kompetenciją priimti ginčijamą sprendimą pagal SESV 108 straipsnį.
- 154 Kita vertus, Bendrasis Teismas neišnagrinėjo kitų argumentų, dalių ir pagrindų, kuriais remiasi *European Food* ir kt. bei Viorel Micula ir kt., susijusių su ginčijamo sprendimo pagrįstumu, visų pirma klausimo, ar jame numatyta priemonė materialiniu požiūriu atitinka SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas. Siekiant išnagrinėti šią apeliacinio skundo dalį reikia atlikti sudėtingą faktinių aplinkybių vertinimą, kuriam Teisingumo Teismas neturi visų reikiamų faktinių duomenų (pagal analogiją žr. 2021 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Komisija / Belgija ir Magnetrol International*, C-337/19 P, EU:C:2021:741, 170 punktą).
- 155 Taigi Teisingumo Teismas mano, kad šioje bylos stadijoje negalima priimti galutinio sprendimo dėl šių kitų argumentų, dalių ir pagrindų, todėl bylą reikia grąžinti Bendrajam Teismui, kad jis dėl jų priimtų sprendimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 156 Kadangi byla grąžintina Bendrajam Teismui, reikia atidėti su šiuo apeliaciniu procesu susijusių bylinėjimosi išlaidų klausimo nagrinėjimą.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. Panaikinti 2019 m. birželio 18 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *European Food ir kt. / Komisija* (T-624/15, T-694/15 ir T-704/15, EU:T:2019:423).**
- 2. Nereikia priimti sprendimo dėl priešpriešinio apeliacinio skundo.**
- 3. Grąžinti bylą Europos Sąjungos Bendrajam Teismui, kad šis priimtų sprendimą dėl jam pateiktų pagrindų ir argumentų, dėl kurių Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nepriėmė sprendimo.**
- 4. Atidėti klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų nagrinėjimą.**

Parašai.